

A hónap könyvajánlója

Tersánszky Józsi Jenő: Egy ceruza története

Nagyon szeretek ceruzával írni, hosszú éveken át gyűjtöttem is a ceruzákat. Ezért volt számomra meglepetés, amikor egy könyvtári katalógus cédulán azt a regénycímet olvastam, hogy Egy ceruza története. Vajon miről szólhat ez a könyv? Töprengésem nem tartott sokáig, mert kikölcsönöztem a kötetet, és elolvastam. Humoros, szórakoztató olvasmányra leltem benne.

Tulajdonképpen nem közönséges grafit ceruzáról van szó, hanem a régen divatos tintaceruzáról. Ez nedvesség hatására a papíron maradandó, nem törölhető jelet hagy, mint a tinta. Nos, ez a tintaceruza meséli el saját szemszögéből 1918 néhány hónapjának történetét a hajdanvolt Osztrák-Magyar Monarchiában.

Feldmann Adalbert közlegény négy hosszú esztendőn át megúsza a harctéri szolgálatot. Összeköttetései, kapcsolatai segítségével a hátszágban élelmezési beosztásban dolgozott, üzletelt, feketézett, lánckereskedelemmel foglalkozott. Szép vagyont gyűjtött, felesége mellett egy fiatalabb és egy idősebb barátnőt is kitartott. Egyre erősebbé vált azonban a félsz benne, hogy a tűzvonalba fogják vezényelni, ágyútölteléknek. Ezt megelőzendő, önkéntesen szolgálatra jelentkezett egy hadosztálytörzshöz, írnoki munkára, és sikerült elérnie, hogy oda is helyezték. Mivel így távol került a családjától, barátaitól, vásárolt magának egy tintaceruzát a levelezéshez.

A továbbiakban ez a tintaceruza forog kézről kézre, kölcsönadják, ellopják, elveszítik és megtalálják, visszaadják. Új meg új emberekhez kerül, akik írnak vele, vagy csak maguknál tartják. A tintaceruza tehát mindig más személyeket, helyzeteket ismer meg, és ezeket el is meséli az olvasóknak.

Az egész frontszolgálat az üzletelésről szól, boldog-boldogtalan a saját pénzügyi helyzetét akarja megjavítani az egyszerű bakáktól egészen a parancsnokig. Seftelés, kereskedés zajlik mindenütt. Híre járja, hogy hamarosan nagy támadás indul, a biztosra vett gazdag zsákmányból akarnak a katonák meggazdagodni. Időközben a tintaceruza a parancsnokhoz, a kegyelmes báróhoz, majd a helyetteséhez, Abrakovszky lovaghoz kerül.

Az első vonalakban mérsárlás helyett béke honol, az olaszok csak tessék-lássék lövöldöznek. Feldmann Adalbert testvére, doktor Feldmann Izidor is csak fürdik, pihen, hintaágyban hajukázik. A harctér tele van furcsa alakokkal: Kabarcsik Gyula főhadnagy harctéri naplót vezet, kártyaadósságaiból álmodozással akar kitörni. A ceruza hozzá kerül, aztán máshoz, végül pedig ismét Kabarcsikhoz.

De ne szaladjunk előre: mindenki gondolatai a közelgő offenzíva körül forognak. Lesz cérna, élelem, minden! Senki sem kételkedik a győzelemben, abban, hogy az olaszokat kiütik a háborúból. Katonai titoktartásnak nyoma sincs, a terveket nyíltan tárgyalják. Teljesen természetes, hogy így az olasz kémek mindent megtudnak. Amikor megindul a támadás, a biztosra vett diadal helyett óriási veszteségekkel járó összeomlás következik be. A csapatok átkelnek a Piave folyón, ám előre nyomulás helyett az ellenséges tűzben és repülő támadások közepette kénytelenek visszamenekülni. (1918. június 15-24.)

Tersánszky remekül érzékelteti a bomladozó osztrák-magyar hadseregben uralkodó hangulatot. Hazáért, királyért meghalni senki sem akar, az ilyesmi inkább gúny tárgya. Annál inkább az üzletelés, a lógás, a szabadság foglalkoztat mindenkit. Az előadásmód sajátosan laza, könnyed, akár humorosnak is nevezhetnénk. Zseniális ötlet, hogy nem egy személy, hanem a tintaceruza meséli el a történeteket. Tersánszkyról lévén szó, a pajzanság sem maradhat ki a regényből: megismerhetjük a tábori bordélyházban dolgozó lányokat, Ginát, a könnyüvérű olasz leányzót, és a különböző rendűrangú katonák barátnőit, hivatalos vagy nem hivatalos szerelmeit.

Ajánlja: Kovács Tamás

olvasóköri tag